

Inhoud

Inleiding	13
1 Actief leren: zelfsturing en samenwerking	17
1.1 Definitie en omschrijving van zelfsturing en samenwerking	18
1.2 Leertheoretische achtergrond van actief leren: het sociaal-constructivisme	22
1.3 Actief leren en het ontwikkelen van 21e-eeuwse vaardigheden	28
1.4 Het organiseren van actief leren en leeractiviteiten	31
1.4.1 Start: activeren van voorkennis en doelen bespreken	33
1.4.2 Kern: doelgerichte leeractiviteiten ontwerpen	34
1.4.3 Afsluiting: evalueren	40
1.5 Actief leren bij verschillende vakken	43
1.6 Samenvatting	48
2 De pedagogische grondhouding van de leerkracht	49
2.1 De rol van je opvattingen en verwachtingen	49
2.1.1 Opvattingen	50
2.1.2 Vorming van verwachtingen	50
2.1.3 Communicatie van verwachtingen	53
2.1.4 Begeleiding vanuit hoge verwachtingen	56
2.2 Actief leren en de motivatie van leerlingen	57
2.2.1 Autonomie	60
2.2.2 Relatie	63
2.2.3 Competentie	66
2.3 Realistisch zelfbeeld stimuleren door formatief beoordelen	70
2.4 Samenvatting	75
3 Organisatie van actief leren: differentiatie en klassenorganisatie	77
3.1 Differentiatie	78
3.1.1 Niveaudifferentiatie	80
3.1.2 Differentiatie in groeperingsvormen	82
3.1.3 Andere vormen van differentiatie	84
3.2 Differentiatiedilemma's	85
3.3 Klassenorganisatie bij actief leren	88
3.3.1 Specifieke eisen aan de klassenorganisatie bij actief leren	89

3.4	Problemen met de organisatie van actief leren en oplossingen hiervoor	95
3.4.1	Algemene organisatorische problemen	95
3.4.2	Problemen met tijdmanagement	97
3.4.3	Problemen met overzicht houden	99
3.5	Samenvatting	100
4	Het geven van goede feedback	103
4.1	De leerkracht als feedbackgever	104
4.1.1	Feedback en leerprestaties	105
4.2	Kernvragen van feedback	109
4.3	De doelgerichtheid van feedback (feed up)	110
4.3.1	Ervaringen en opvattingen van leerkrachten	113
4.4	Feedback en feed forward	119
4.4.1	Opvattingen van leerkrachten over feedback en feed forward	121
4.5	De manier van feedback geven: balans tussen sturing en begeleiding	125
4.5.1	Opvattingen van leerkrachten over feedback geven en (oplossingen voor) problemen	126
4.6	Samenvatting	131
5	Begeleiden van de ontwikkeling van zelfsturing	133
5.1	Definitie en belang van zelfsturing	134
5.2	Strategieën voor zelfsturing	136
5.3	Feedback op de ontwikkeling van zelfsturing	142
5.4	Valkuilen vermijden	146
5.5	Samenvatting	148
6	Begeleiden van samenwerking	149
6.1	Definitie en het belang van de ontwikkeling van samenwerkingsvaardigheden	150
6.1.1	De didactische omgeving bij samenwerkend leren	151
6.1.2	Positieve interacties tussen leerlingen bij samenwerkend leren	153
6.2	Stimuleren van samenwerking	155
6.2.1	Samenwerkingsvaardigheden	156
6.2.2	Individuele en groepsverantwoordelijkheid	157
6.2.3	Positieve wederzijdse afhankelijkheid	158
6.2.4	Directe interactie	161
6.2.5	Evaluatie van het groepsproces	161
6.3	Feedback op samenwerking	164
6.4	Valkuilen vermijden	167
6.5	Samenvatting	168

7	De actief lerende leerkracht	171
7.1	Belang van een voortdurende professionele ontwikkeling	172
7.2	Doelgericht leren	176
7.3	Samen leren met collega's	181
7.3.1	Feedback geven en krijgen	184
7.4	Je eigen leerproces sturen en bewaken	186
7.5	Samenvatting	189
	Literatuur	191
	Register	198
	Over de auteurs	203